

Regeringskansliet

Yttrande betänkande Fler verktyg i socialtjänsternas arbete (SOU 2023:15)

Inledning

Yttrandet lämnas av Länsstyrelsen Östergötland och har tagits fram av Enheten för social hållbarhet i samverkan med Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (härefter NCH).

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker utredningens förslag gällande:

- 7.5.1 Det behöver förtydligas vilka som omfattas av anmälningsskyldigheten
- 7.5.2 Ytterligare myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten
- 8.4.1 Återkopplingens genomförande ska tydliggöras
- 10.8.1 Samtliga anmälningar om oro för barn bör bli digitalt sökbara

Länsstyrelsen Östergötland anser att följande uppdrag bör utredas vidare:

- 10.8.9 Det finns fördelar med ett nationellt register för barnakter.

Länsstyrelsen Östergötland lämnar övriga delar i utredningen utan kommentar.

Remissyttrande

7.5.1 Det behöver förtydligas vilka som omfattas av anmälningsskyldigheten

Länsstyrelsen Östergötland anser att det är positivt och välbehövligt med ett förtydligande om vilka verksamheter som omfattas av anmälningsskyldigheten.

Att en anmälan om ett barns situation inte kommer till ansvarig socialnämnds kännedom eller att anmälan görs först i ett senare skede kan leda till en förhöjd och/eller förlängd utsatthet för missförhållanden. Det skapar också sämre förutsättningar för socialtjänsten att agera i ett förebyggande syfte.

Åklagarmyndighetens kartläggning i NCH:s rapport *Slutredovisning av uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor (A2021/01029)*¹ visar att de allra flesta brott som omfattas av lag (1982:316) med förbud mot könsstämpning av kvinnor anmäls och utreds som fullbordade brott. Åklagarmyndigheten framhåller att utreda misstankar om förestående könsstämpning, det vill säga innan brottet sker, som det bästa sättet att förebygga att flickor och kvinnor utsätts för å könsstämpning. För att detta ska kunna ske bör samtliga verksamheter som möter små barn använda sig av sin anmälningsskyldighet då de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

7.5.2 Ytterligare myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker utredningens förslag om att ytterligare myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Länsstyrelsen Östergötland delar bedömningen att fler samhällsaktörer bör omfattas av anmälningsskyldigheten i avsikt att stärka skyddet för barn och ser att Länsstyrelsen, inom ramen för sina uppdrag, kan och bör vara en sådan aktör.

¹ Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, *Slutredovisning av uppdrag att förebygga och bekämpa könsstämpning av flickor och kvinnor (A2021/01029)*, 2023 (D-nr 801-7809-2021)

2023-11-06

Dock ser Länsstyrelsen Östergötland att det kommer krävas resurser för utbildning av personal samt implementering av rutiner.

NCH föreslår utöver detta att anmälningsskyldigheten bör utökas till att omfatta samtliga anställda inom stat och kommun. Detta för att stärka ett ansvarstagande i samhället. Det är av vikt att det allmänna aktivt verkar för att barns rätt att skyddas från våld, däribland hedersrelaterat våld och förtryck, tas till vara.

8.4.1 Återkopplingens genomförande ska tydliggöras

Länsstyrelsen Östergötland anser att det är positivt att den som har gjort en anmälan får snar återkoppling om utredningens status. Det skapar en möjlighet till uppföljning hos anmälaren och skulle kunna leda till att anmälaren överväger att göra fler anmälningar gällande samma barn ifall den första anmälan inte leder till utredning. Detta är viktigt inte minst ur ett hedersperspektiv där det ofta är flera olika aspekter som bidrar till en helhetsbedömning om att barnet är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.

Avseende formen för återkopplingen ser Länsstyrelsen Östergötland en fara med att specifikt kräva skriftlig återkoppling, inte minst ur ett hedersperspektiv. Att skapa ännu en plats där ett barns personuppgifter arkiveras innebär onödiga risker för att exempelvis släktingar till familjen kan få tillgång till underlag om barnet. I en hederskontext är våldet och förtrycket sanktionerat av ett helt kollektiv, vilket innebär att det inte bara är barnets föräldrar utan även syskon, släktingar och andra i barnets nätverk som kan utöva våld, hot och påtryckningar mot barnet.

Oavsett hur återkopplingen sker vill Länsstyrelsen Östergötland särskilt peka på vikten av att det upprättas en tydlig rutin för hur sådana uppgifter och dokument, både avseende anmälan och återkoppling, ska hanteras inom Länsstyrelsen.

10.8.1 Samtliga anmälningar om oro för barn bör bli digitalt sökbara

Länsstyrelsen Östergötland välkomnar förslaget om att göra anmälningar som gäller barn sökbara och vill särskilt lyfta fram barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, som inte sällan är föremål för återkommande orosanmälningar hos socialtjänsten. Att göra orosanmälningarna sökbara kan ge socialtjänsten bättre förutsättningar att uppmärksamma ett utsatt barn i ett tidigare

2023-11-06

skede. Länsstyrelsen har i tidigare remissvar gällande *Socialstyrelsens författningsförslag om att göra anmälningar som gäller barn sökbara (S2019/02544)* framhållit att såväl anmälan som förhandsbedömning bör vara sökbar, då båda kan innehålla uppgifter av betydelse.

NCH vill även betona socialnämndernas utökade ansvar för unga mellan 18 och 20 år och hanteringen av förhandsbedömningar avseende dessa personer. I fall som rör hedersrelaterat våld och förtryck är unga vuxna en grupp som är särskilt sårbara, då de kan ha samma behov av skydd och stöd som en minderårig men betraktas som en vuxen i juridisk mening. Därmed anser NCH att även dessa förhandsbedömningar bör bli digitalt sökbara.

10.8.9 Det finns fördelar med ett nationellt register för barnakter
Länsstyrelsen Östergötland delar utredarnas uppfattning att frågan om att göra barnakter sökbara även på ett nationellt plan bör utredas vidare. Att göra sådan data tillgänglig även på ett nationellt plan skulle möjliggöra en kartläggning av hur många barn som återaktualiseras hos socialtjänsten. Det ger också större möjlighet att stödja utsatta barn vars familjer flyttar från kommun till kommun.

Ärendets beredning

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med brottsförebyggande samordnare Marie-Therese Metzén som föredragande.

I den slutgiltiga handläggningen har enhetschef Linda Pergelius Thorbjörnson, koordinator Åsa Hedberg, brottsförebyggande samordnare Sara Nielsen på enheten för social hållbarhet samt enhetschef Isak Hjortzberg, utredare Pernilla Gunnarsson och handläggare Marie Ramstedt vid enheten för analys och utredning, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck bidragit i remissvaret.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.